

Bài 54

KỸ THUẬT LẤY MÁU ĐỂ THỬ XÉT NGHIỆM

MỤC TIÊU

1. *Nêu 2 mục đích lấy máu gửi xét nghiệm.*
2. *Nêu 3 chỉ định lấy máu xét nghiệm.*
3. *Tiến hành được kỹ thuật lấy máu đúng cách và an toàn.*
4. *Kể các yêu cầu quan trọng trong việc tiến hành kỹ thuật lấy máu đúng cách.*

1. MỤC ĐÍCH

- Lấy máu để thử nghiệm giúp cho việc chẩn đoán và điều trị bệnh có kết quả.
- Theo dõi sự diễn tiến của bệnh.

2. CHỈ ĐỊNH

- Người bệnh mới vào viện.
- Người bệnh trước khi giải phẫu, trước khi đẻ.
- Người bệnh đang nằm viện để theo dõi kết quả điều trị.
- Khám sức khỏe định kỳ.

3. NHẬN ĐỊNH NGƯỜI BỆNH

- Người bệnh có ăn gì trước khi lấy máu?
- Hệ thống tĩnh mạch ngoại biên: mềm mại, to, rõ...
- Tình trạng bệnh lý hiện tại hoặc các thay đổi bất thường khác về triệu chứng bệnh.

4. DỤNG CỤ

4.1. Khay vô trùng

- Ống tiêm (tùy theo số lượng máu xét nghiệm).
- Kim số 21.

4.2. Những dụng cụ khác

- Bông cotton hay cotton iod.
- Kềm sát trùng da.
- Chai hoặc ống nghiệm: có chất kháng đông hay không tùy loại xét nghiệm.
- Dây garrot.
- Túi đựng rác thải y tế.

5. DỌN DỆP DỤNG CỤ

- Xử lý các dụng cụ theo đúng qui trình khử khuẩn và tiệt khuẩn.

6. GHI HỒ SƠ

- Ngày giờ lấy mẫu thử.
- Số lượng máu.
- Loại thử nghiệm.
- Phản ứng của người bệnh nếu có.
- Tên điều dưỡng thực hiện.

7. NHỮNG ĐIỀU LƯU Ý

- Chuẩn bị người bệnh cẩn thận trước khi lấy máu: nhịn đói
- Áp dụng kỹ thuật vô khuẩn khi lấy máu.
- Trường hợp cấy máu nên lấy trước khi dùng kháng sinh.
- Không nên lấy máu ở những tĩnh mạch đang truyền dịch.
- Lấy đủ số lượng và tính chất máu cần thiết cho từng loại xét nghiệm.

Bảng 54.1. Bảng kiểm hướng dẫn học kỹ năng: lấy máu tĩnh mạch

STT	Nội dung	Ý nghĩa	Tiêu chuẩn đạt được
1	Báo và giải thích người bệnh, hỏi người bệnh đã ăn gì chưa (nếu cần).	Tiến hành được thuận lợi và an toàn.	Người bệnh an tâm hợp tác.
2	Lộ vùng chuẩn bị lấy máu, chọn tĩnh mạch.	Tránh các tai biến do tiêm sai vị trí.	Chọn tĩnh mạch to, rõ, ít di động.
3	Mang găng tay sạch.	Bảo vệ cho nhân viên y tế tránh sự lây nhiễm từ người bệnh.	Mang găng tay theo cách sạch, cỡ găng phù hợp để thao tác được gọn gàng.

4	Cột garrot phía trên nơi tiêm.	Giúp tĩnh mạch nổi rõ.	Buộc garrot cách nơi tiêm 10-15 cm.
5	Sát khuẩn rộng vùng da nơi chuẩn bị lấy máu.	Hạn chế sự nhiễm khuẩn từ vùng da xung quanh. Giữ an toàn nơi vị trí đâm kim.	Sát khuẩn rộng từ trong ra ngoài 5 cm (hoặc sát trùng dọc theo tĩnh mạch từ dưới lên và ra 2 bên) với gòn cồn 70 ⁰ hoặc cồn iod.
6	Sát khuẩn tay lại.	Giảm sự lây nhiễm chéo.	Sát khuẩn kỹ lại các đầu ngón tay.
7	Đâm kim qua da góc 30-40 độ, hạ góc độ kim xuống luôn kim vào tĩnh mạch.	Tiêm vào tĩnh mạch.	Tiêm đúng vị trí.
8	Kéo lui nòng, có máu.	Xác định chắc chắn vị trí kim nằm trong tĩnh mạch.	Rút nòng nếu thấy máu chảy ra là xác định đúng kim nằm trong tĩnh mạch.
9	Rút máu đủ số lượng yêu cầu.	Tuỳ từng loại xét nghiệm mà số lượng máu có yêu cầu khác nhau.	Rút từ từ máu vào ống tiêm cho đủ số lượng yêu cầu.
10	Rút kim ra, ấn nhẹ bông cồn nơi tiêm.	Hạn chế sự tổn thương mô và mạch máu tránh sự lây nhiễm qua lỗ chân kim.	Rút kim nhanh theo hướng đâm vào Dùng gòn cồn ấn mạnh vùng tiêm để cầm máu.
11	Tháo kim – bơm máu.	Tránh làm tổn thương tế bào máu và tránh làm vỡ vỡ máu ra xung quanh.	Bơm máu nhẹ nhàng vào thành ống nghiệm.
12	Lắc ống nghiệm đầy nắp ống nghiệm lại.	Giữ cho máu không đông.	Lắc nhẹ ống nghiệm nếu có chất kháng đông.
13	Hủy bơm tiêm và kim	Tránh nguy cơ gây lây nhiễm do vật bén nhọn.	Bỏ hẳn bơm và kim tiêm vào thùng nhựa cứng màu vàng.
14	Tháo găng tay, giúp người bệnh tiện nghi.	Giao tiếp.	Giúp người bệnh được tiện nghi.
15	Ghi phiếu theo dõi điều dưỡng, gửi ống nghiệm lên phòng xét nghiệm ngay.	Theo dõi và quản lý người bệnh.	Ghi lại những công việc đã làm.

Bảng 54.2. Bảng kiểm lượng giá thực hiện kỹ năng: lấy máu tĩnh mạch

STT	Nội dung	Thang điểm		
		0	1	2
1	Báo và giải thích người bệnh, hỏi người bệnh đã ăn gì chưa (nếu cần).			
2	Đặt người bệnh tư thế thuận tiện			
3	Lộ vùng chuẩn bị lấy máu			
4	Chọn tĩnh mạch			
5	Mang găng tay sạch			
6	Cột garrot phía trên nơi tiêm 10-15 cm			
7	Sạt khuẩn rộng vùng da nơi chuẩn bị lấy máu			
8	Căng da, để mặt vát kim lên trên			
9	Đâm kim qua da góc 30-40 độ, hạ góc độ kim xuống luôn kim vào tĩnh mạch			
10	Kéo lui nòng, có máu			
11	Rút máu từ từ vào ống tiêm cho đủ số lượng yêu cầu			
12	Tháo garrot			
13	Rút kim ra, ấn nhẹ bông cotton nơi tiêm			
14	Tháo kim - bơm máu nhẹ nhàng vào thành ống nghiệm			
15	Lắc nhẹ ống nghiệm (nếu có chất kháng đông), đậy nắp ống nghiệm lại			
16	Hủy bơm tiêm và kim			
17	Tháo găng tay, giúp người bệnh tiện nghi			
18	Thu dọn dụng cụ, rửa tay			
19	Ghi phiếu theo dõi điều dưỡng			
20	Gửi ống nghiệm lên phòng xét nghiệm ngay			
Tổng cộng				
Tổng số điểm đạt được				